

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור בפרשת השבוע

בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 21:45

גליון מספר 517

פרשת נצבים וילך

וזאת על ידי "לעשות את כל דברי התורה הזאת". אם נקים את כל מצוות התורה - תבוא הגאולה במהרה.

"והויתרך ה' אלקיך בכל מעשה ידך וגו' לטובה, וגו' כי תשוב אל ה' אלקיך" (ל, ט-ו)

הקב"ה מציע לפנינו אפשרות כפירה - שהכל יתחפז לנו לטובה. שום צרה לא תהיה, שום בעיה לא תתעורר, ובלבד ש"תשוב אל ה' אלקיך", האין זו הצעה כדאית מאד? וכי יש מי שיסרב לה? היעלה על הדעת?

והקב"ה אינו מסתפק בהצעה יבשה, בדבורים על הנר - אם תעשו תרויחו, אם לא תעשו תפסידו.

אבינו שבשמים עומד ומתחנן בפנינו שנחזר אליו ונעשה את מצוותיו כראוי, כדי שתהיה בלדינו את הזכות לחיים טובים ומאשרים. וכך אמרו חז"ל בגמרא במסכת עבודה זרה (ה ע"א):

"תנו רבנן, אם בחקתי תלכו, אין אם אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר לו עמי שמע לי, כמעט אויביהם אכניע.

ואומר, לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך, ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך כמעתי".

אדם שחשבון הבנק שלו עומד בחובה, ובא אליו מנהל הבנק ואומר לו: "יש לי בקשה מאד חשובה, ואם תמלא אותה, אני הופך לך את המצב בחשבון מחובה ליתרה" - האם הוא לא יקום מייד ויקים את בקשתו של המנהל?!

והנה, בדיוק כך מתחנן ואומר לנו הקב"ה: "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו" ואז יבוא עלינו שפע של ברכה ברוחניות ובגשמיות. "זדונות נעשים כזכיות". וכך מסביר

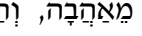
רבי יוסף חיים מבגדד בספרו "בן יהוידע" את דברי הגמרא, על פי מאמר הנביא ישעיה (מ, כז): "למה תאמר

יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלקי משפטי יעבור. הלא ידעת אם לא שמעת" וגו'. הקב"ה אומר:

"למה תאמר וגו' נסתרה דרכי מה'" וכי סבור הנך שלקב"ה לא אכפת איך אתה מתנהג? ודאי שאכפת לו, והראיה היא: "הלא ידעת, אם לא שמעת"? וכי לא ידעת,

וכי לא שמעת שהוא מתחנן ואומר: "אם", "אם בחקתי תלכו"?

נשוב אפוא בתשובה מאהבה, והקב"ה יחפז לנו את הזדונות לזכיות (יומא פג ע"ב), ואת הכל לטובה.

"מצאוני הרעות האלה" (וילך, לא, יז)

בחשכת הגלות סובלים היהודים מצרות וגזרות הנתכות עליהם חדשות לבקרים, והרעות הרבות מכבדות עליהן את עלן.

בענין זה מופיע בהגדה של פסח "מעשה רב" הספור

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" (כט, ט)

זה שאמר הכתוב (משלי יב, ז) 'הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמד' (מדרש תנחומא פר' נצבים סי' א)

בספר "תכלת מרדכי" הובא בשם המגיד הקדוש ר' מיכל מז'לוטשוב זצ"ל:

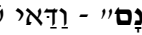
בתפלת 'נשמת כל חי' אנו אומרים: "וְכַל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה". האדם השלם, גם כשעומד זקוף - הוא משתחוה לפני הקב"ה, שכן עצם הדבר שהוא מקבל עליו על מלכות שמים ועל מצוות, ויש בו יראת שמים ויראת חטא, בזה הוא משתחוה לקב"ה.

לעמת זאת הרשע, גם כשנראה שהוא משתחוה - בעצם הוא אינו משתחוה, כנאמר (ישעיה כט, יג): "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני". הנביא הרי אומר בשם ה': "הכזה יהיה צום אבחרהו... הלכך פאגמן ראשו!";

כלומר, האם להשתחוה מעין זו התפנו הקב"ה? ודאי שלא. הקב"ה רוצה שאדם ישתחוה באמת, בפנימיות נפש, לא בגופו בלבד.

לפי זה יש לפרש את הפסוק במשלי, כך: "הפוך רשעים" - אם נהפוך את הרשעים כך שיעמדו על הראש, האם זאת נקראת השתחוה? "ואינם" - ודאי שלא. "ובית צדיקים יעמד" - הצדיקים, לעמת זאת, גם כשהם עומדים - עמידתם נחשבת להם כהשתחוה.

זהו גם הקשר לפסוק הפותח את פרשתנו: "אתם נצבים היום" - למרות היותכם עומדים, הנכם "לפני ה' אלקיכם", משתחוים וכפופים לפניו יתברך.

"וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה. הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (כט, כז-כח)

מה הקשר בין שני הפסוקים אלה? כך הקשה רבי יהודה פתיא בספרו "מנחת יהודה", ותרץ, שכאשר אמר להם משה רבנו לישראל שעתידים הם לגלות לארץ אחרת, שאלוהו ישראל: ומתי תהיה הגאולה?!

אמר להם משה רבנו: ישנן שתי אפשרויות לזמן הגאולה: או "בעתה", וזמן זה ידוע אך ורק לקב"ה, או "אחישנה" - שהוא תלוי במעשים שלנו.

זהו שגורם כאן בפסוקים: משה רבנו אמר: "וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה" - כלל ישראל הגלו לבין האמות. שאלוהו: ומתי הגאולה? על כך ענה בפסוק הבא:

"הנסתרת" - מה שנוגע ל"בעתה", דבר זה הוא "לה' אלקינו", "והנגלת", הינו הקץ המגלה, בבחינת "אחישנה", הוא מסור בלדינו - "לנו ולבנינו עד עולם",

אמר להם משה רבנו: ישנן שתי אפשרויות לזמן הגאולה: או "בעתה", וזמן זה ידוע אך ורק לקב"ה, או "אחישנה" - שהוא תלוי במעשים שלנו.

זהו שגורם כאן בפסוקים: משה רבנו אמר: "וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה" - כלל ישראל הגלו לבין האמות. שאלוהו: ומתי הגאולה? על כך ענה בפסוק הבא:

"הנסתרת" - מה שנוגע ל"בעתה", דבר זה הוא "לה' אלקינו", "והנגלת", הינו הקץ המגלה, בבחינת "אחישנה", הוא מסור בלדינו - "לנו ולבנינו עד עולם",

אמר להם משה רבנו: ישנן שתי אפשרויות לזמן הגאולה: או "בעתה", וזמן זה ידוע אך ורק לקב"ה, או "אחישנה" - שהוא תלוי במעשים שלנו.

זהו שגורם כאן בפסוקים: משה רבנו אמר: "וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה" - כלל ישראל הגלו לבין האמות. שאלוהו: ומתי הגאולה? על כך ענה בפסוק הבא:

"הנסתרת" - מה שנוגע ל"בעתה", דבר זה הוא "לה' אלקינו", "והנגלת", הינו הקץ המגלה, בבחינת "אחישנה", הוא מסור בלדינו - "לנו ולבנינו עד עולם",

הפסוק אשר הם לכאורה סותרים זה את זה. שכן "צדיק" הוא מי שעושה משפט על פי דין, ואלו "חסיד", הוא העושה לפנים משורת הדין.

בהמשך דברי הגמרא שם, מופיעים עוד שני פסוקים אשר מתעוררת בהם שאלה דומה:

האחד מתהלים (סב, יג): "לך ה' החסד פי אתה תשלם לאיש כמעשהו" - אם משלם ה' לאיש על פי מעשיו, מהו החסד שבכך? והשני מתוך י"ג מדות של רחמים (שמות לד, ו): "אך אפים ורב חסד ואמת" - אמת פרושה דין, כפי הראוי והמגיע לאדם, ואם כן - היכן טמון החסד שבכך?

על שלש השאלות הללו מתרצת הגמרא תרוץ דומה: "בתחלה צדיק ולבסוף חסיד", "בתחלה אתה תשלם לאיש כמעשהו, ולבסוף לך ה' החסד", ו"בתחלה אמת ולבסוף רב חסד".

ובאר המגיד מוילקומיר שפונת הגמרא היא לכך שבכולם הנה - בתחלה, אדם מקבל יסורים, והוא משכנע שאם כה גדול סבלו ודאי כבר יש בזה תשלום טבין ויתקילין על כל עוונותיו. הוא נאנח ואומר: הקב"ה לא ותר לי על כלום... אך לבסוף, כאשר הוא נפטר ומגיע לעולם האמת, מתברר לו לפתע עד כמה נוראה היא כל עברה, וכמה ענש מגיע לאדם על כל מרידה קטנה בבוראו! או אז הוא מבין שה' הוא קל מלא רחמים, ומה שעבר עליו כבר לו למרות שהנה צריך להיות הרבה יותר קשה...

"לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים"

פרוש נאה מובא ב"ילקוט הגרשני" לפסוק (דניאל ט, ז) "לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים": כי אתה ה' נותן צדקה באפן שאין בו בושה למקבל, ולכן "לך ה' הצדקה", כפשוטה, בשלמות. אבל פשאנו נותנים צדקה, המעשה אינו משלם, כי המקבל מתבייש. ולכן "לנו בשת הפנים".

פרוש נוסף מובא ב"ילקוט הגרשני":

"לך ה' הצדקה", כלומר מהיכן בא לנו הממון לתת צדקה לעניים? הלא ממך ה', כי אתה הוא הנותן לנו כח לעשות חיל, נמצא שאין הצדקה כלל וכלל משלנו, אלא משלך, ולכן "לנו בשת הפנים", כי אפלו המעשה הטוב הזה שאנו עושים, בעצם אינו שיך לנו.

ובדרך אחרת מפרש שם: כל מה שאנו מקבלים מאת ה' יתברך הוא מתנת חנם, ועל כן אנו בושים בדרך, שהרי כלל הוא שכל מי שאוכל דבר שאינו שלו, בוש הוא להסתכל בנותן. ועל כך אומר הפסוק: "לך ה' הצדקה", הרי כל מה שיש לנו אתה נתת לנו בתורת צדקה, ולכן "לנו בשת הפנים".

הבא: אל רבי מאיר שמחה מדוינסק, בעל ה"אור שמח", הגיע אורח, ובדרך לבית הכנסת חלפו על פני חזיתו של בית מפאך.

"של מי הבית הזה?", התענגן האורח. "כאן גר עורך דין", השיב הרב.

תקה האורח: "איך יתכן שעורך דין גר בחוילה כה מפארת, ואלו הרב גר בדירה פשוטה ודלה?"

"מדוע אינך מבין?" - השיבו ה"אור שמח" מניה וביה - "הלא הוא מתפרנס מצרות של יהודים, וכאלו יש הרבה, אך אני מתפרנס משמחות של יהודים, וכמה יש כאלו?...".

"כי ידעתי את יצרו" (לא, כא)

אחת מן הדרךים אשר באמצעותם מנסה היצר לתעתע בבני אדם ולמנע מהם לקיים מצוות היא על ידי הצעה לקיום מצוה אחרת בדיוק בזמן שהם עומדים לקיים מצוה אחרת.

רבי שלמה מרדומסק זצ"ל הסביר כי יש להזהר מאד שלא לשמע לו, משום שכונתו האמתית של היצר היא למנע מן האדם גם את המצוה הזו וגם את האחרת, לכן צריך כל אחד לסיים את המצוה שבה הוא התחיל.

רגיל היה לספר בענין זה את המעשה הבא:

שנה אחת הפקיעו סוחרים האתרוגים את שערי המחירים, ולגבאי בית הכנסת לא היתה אפשרות לשלם עבור אתרוג לצבור.

החג התקרב ואתרוג - אין. בלית ברירה החליטו כל הגבאים לקרא לאספת בעלי בתיים, על מנת לדרוש מן העשירים שבהם לתרם סכום הגון לטובת קניית האתרוג.

הם הציגו את בקשתם, ובתגובה לכך קם אחד מן העשירים ואמר: "לפי דעתי, במחירים כאלו אין צריך לקנות אתרוג עבור הצבור. פתגם עממי אומר: מה עושה קהל בלי אתרוג? - לא מברך, וגם אנו נסתפק, אפוא, ללא אתרוג. האם לא יותר ראוי להוציא את הסכום הזה לצורך השאת יתומה פלוגית, אשר כבר במשך שנים ארכות יושבת בביתה ושערוותיה כבר החלו להלבין?...".

ראו נא - נהג רבי שלמה לסיים - כבר שנים ארכות שהיתומה הרוקה יושבת בביתה, ומעולם לא הציע אותו עשיר כי תקלה תשיא אותה... רק פעם, כאשר החלו לדבר על מצות אתרוג, הוא 'נזכר' במצוה ההיא ובא בטענה כי מצות הכנסת פלה עולה על זו של האתרוג... ומן הפרט הזה אתה למד על הפלל כלו...

סליחות

"צדיק ה' בכל דרכיו, וחסיד בכל מעשיו"

הגמרא (מסכת ראש השנה יז, ב) מקשה על שני חלקי

